Lietas Nr. A420146625
A42-01466-25/4
ECLI:LV:ADRJRIT:2025:1105.A420146625.13.S

Administratīvā rajona tiesa

Rīgas tiesu nams

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2025.gada 5.novembrī

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese L.Biksiniece-Martinova,

rakstveida procesā izskatīja apvienoto administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta par garantētā minimālā ienākuma pabalsta un mājokļa pabalsta par periodu no 2024.gada 1.septembra līdz 30.novembrim piešķiršanu izdošanu, pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai un mājokļa pabalsts par laika periodu no 2024.gada 1.decembra līdz 2025.gada 28.februārim un pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai un mājokļa pabalsts par laika periodu no 2025.gada 1.marta līdz 2025.gada 31.maijam.

Aprakstošā daļa

[1]Pieteicējs /Persona A/ vērsās Rīgas Sociālajā dienestā (turpmāk – dienests) ar lūgumiem piešķirt viņam garantētā minimālā ienākuma pabalstu un mājokļa pabalstu par periodiem no 2024.gada 1.septembra līdz 30.novembrim, no 2024.gada 1.decembra līdz 2025.gada 28.februārim un no 2025.gada 1.marta līdz 31.maijam.

Ar dienesta 2024.gada 30.septembra lēmumu Nr.RSD-24-109148-ls, 2024.gada 18.decembra lēmumu Nr.RSD-24-140329-ls un 2025.gada 28.marta lēmumu Nr.RSD-25-39511-ls (turpmāk – sākotnējie lēmumi) pieteicējam atteikts piešķirt pabalstus.

Nepiekrītot sākotnējiem lēmumiem, pieteicējs tos apstrīdēja Rīgas valstspilsētas pašvaldības Labklājības departamentā (turpmāk – departaments).

[2] Ar departamenta 2024.gada 25.novembra lēmumu Nr.DL-24-385-ap

2025.gada 10.februāra lēmumu Nr.DL-25-34-ap un 2025.gada 15.maija lēmumu Nr.DL-25-190-ap (turpmāk – lēmumi) attiecīgie sākotnējie lēmumi atstāti negrozīti. Lēmumi pamatoti ar principā identiskiem turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Pieteicējam piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss.

[2.2] Pieteicējs ir persona darbspējīgā vecumā, un, lai pretendētu uz sociālajiem pabalstiem, viņam ir pienākums aktīvi iesaistīties savas sociālās situācijas uzlabošanā un tai ir jāvienojas par līdzdarbības pienākumu

izpildi. Pieteicēja gadījumā sociālā darbinieka identificētā problēma ir ilgstoši nerisināts nodarbinātības jautājums, kā rezultātā pieteicējam nav vai trūkst līdzekļu pamatvajadzību nodrošināšanai, un šo problēmu viņš izvēlas risināt, vēršoties pašvaldībā pēc sociālās palīdzības.

[2.3] Dienests bija sagatavojis vienošanos par līdzdarbības pienākumu, kurā bija paredzēti pasākumi pieteicēja materiālā stāvokļa uzlabošanai, tajā skaitā, aktīvi meklēt algota darba iespējas un iesaistīties darba attiecībās, kas nodrošinātu kaut vai minimālus ienākumus, kā arī turpināt sadarbību ar sociālo darbinieci, lai risinātu bezdarba problēmu.

[2.4] Pieteicējs ilgstoši nav sadarbojies ar dienestu, kā arī nav pildījis vienošanās par līdzdarbības pienākumu paredzētos uzdevumus. Šādos apstākļos dienesta lēmums atteikt piešķirt lūgtos pabalstus ir pamatots.

[2.5] Citās pieteicēja administratīvajās lietās par citiem laika periodiem jau ir izvērtētas pieteicēja tiesības uz pašvaldības palīdzību, secinot, ka pieteicējs nevēlas līdzdarboties un aktīvi iesaistīties savu sociālo problēmu risināšanā, kas vairākkārt identificētas dienesta un departamenta lēmumos.

[3] Pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumiem par labvēlīgu administratīvo aktu par garantētā minimālā ienākuma pabalsta un mājokļa pabalsta piešķiršanu izdošanu, izvērstus apsvērumus nenorādot.

[4] Departaments paskaidrojumos pieteikumus neatzīst, pamatojoties uz lēmumos minētajiem argumentiem un papildus paskaidrojot turpmāko.

[4.1] Lēmums par sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanu vai atteikumu piešķirt tiek pieņemts, tikai novērtējot mājsaimniecības (personas) ienākumus, sociālo situāciju un līdzdarbības pienākumu izpildi. Šim lēmumam ir jāatbilst tiesību normās izvirzītajām prasībām, tostarp Administratīvā procesa likumā noteiktajam tiesiskuma principam.

[4.2] Pieteicējs nav vēlējies pildīt pienākumus, kas izriet no sagatavotajām vienošanām par līdzdarbības pienākumu veikšanu, atteicies sadarboties ar dienestu, tostarp, pildīt katrā no minētajām vienošanām pieteicējam noteikto uzdevumu atrast algotu darbu un nopelnīt iztikas līdzekļus, lai pats varētu nodrošināt savas pamatvajadzības. Pieteicējs ticis informēts, ka pienākuma neizpildes gadījumā sociālās palīdzības piešķiršana var tikt pārtraukta.

[4.3] Sociālās palīdzības mērķis ir palīdzēt grūtības nonākušai personai izkļūt no esošā stāvokļa, proti, sociālā palīdzība darbspējīgai personai ir īslaicīga un nevar būt par pastāvīgu ienākumu avotu, kā to vēlas pieteicējs.

[4.4] No 2022.gada decembra ar pieteicēju strādāja sociālā darba speciāliste, bet rezultāts nav sasniegts, turklāt pieteicējs atteicies no turpmākas sadarbības.

[4.5] Pieteicēja skaidrojums par to, ka dzīvokļa īpašnieks pieteicēja vietā veic komunālo pakalpojumu apmaksu, nesaņemot īres maksājumus ir apšaubāms, un rada aizdomas, ka pieteicējs slēpj savus patiesos ienākumus un izmanto materiālos resursus, par kuriem nav informējis dienestu.

[4.6] Pieteicēja pēdējo darba tiesisko attiecību beigu periods ir 2021.gada 21.februāris, bet arī pirms tam pieteicējs algotu darbu veicis epizodiski, savukārt sociālos pabalstus pieteicējs pieprasa regulāri kopš 2008.gada. Tāpat pieteicējs atteicies izmatot iespēju slēgt darba līgumu par aprūpes pakalpojumu nodrošināšanu savai māsai, lai vismaz minimāli spētu nodrošināt savas pamatvajadzības.

[5] Rakstveida paskaidrojumos dienests pieteikumu neatzīst, norādot apsvērumus, kuri atbilst departamenta paskaidrojumos jau minētajiem, un papildus paskaidrojot turpmāko.

[5.1] Viens no priekšnosacījumiem sociālās palīdzības pabalstu piešķiršanai ir klienta iesaistīšanās savas sociālās situācijas uzlabošanā, tajā skaitā, līdzdarbības pienākumu izpilde.

[5.2] Ja pieteicējam ilgākā laika periodā nav izdevies atrast sev atbilstošu darbu, bet pieteicējs vēlas saņemt sociālās palīdzības pabalstus no pašvaldības budžeta, ko veido iedzīvotāju maksātie nodokļi, tad pieteicējam ir pienākums strādāt jebkuru darbu līdz, pieteicēja ieskatā, atbilstoša un tīkama algota darba atrašanai.

[6] Pieteicējs iesniedzis papildu paskaidrojumu pie pieteikuma, kurā iebildis visiem dienesta izteiktajiem argumentiem un secinājumiem attiecībā uz vienošanos nepildīšanu un izvairīšanos no algota darba meklēšanas, norādījis, ka intensīvi meklē darbu, bet veselības stāvokļa dēļ nevar veikt darbu, kas saistīs ar fizisku slodzi, kā arī izteicis pārmetumus, ka dienests neveicina pieteicēja iesaistīšanos sabiedrībā.

[7] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.[1]panta pirmo un ceturto daļu pirmās instances tiesā administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā, izņemot, ja lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē lūdzis pieteicējs.

Ņemot vērā, ka pieteicējs izteicis lūgumu lietu izskatīt rakstveida procesā, lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[8] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējam ir tiesības saņemt garantētā minimālā ienākuma pabalstu un mājokļa pabalstu. Departaments uzskata, pieteicējam nav šādu tiesību, jo viņš nav izpildījis līdzdarbības pienākumu, savukārt pieteicējs tam nepiekrīt.

[9] Atbilstoši Senāta judikatūrai, lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies, proti, jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Tiesa minētajā vērtējumā nav saistīta ar atteikumā izdot labvēlīgu administratīvo aktu norādītajiem apsvērumiem (*Senāta 2010.gada 3.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-355/2010, A42289605, 8.punkts*). Tādējādi, izskatot prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesa pārbauda tos faktiskos un tiesiskos apstākļus, kas pastāv attiecīgā prasījuma izskatīšanas laikā. Vienlaikus atzīmējams, ka garantētā minimālā ienākuma pabalsts un mājokļa pabalsts tiek piešķirts par konkrētu laika periodu, tādējādi konkrētās lietas izskatīšanas priekšmets aptver vienīgi laika periodu no 2024.gada 1.septembra līdz 2025.gada 31.maijam.

[10] Satversmes tiesa ir norādījusi, ka Latvijas Republikas Satversmes 1. un 109.pants noteic, ka Latvija ir demokrātiska tiesiska valsts un ka ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu likumā noteiktajos gadījumos. No šīm Satversmes normām izriet valsts pienākums gadījumos, kad persona nespēj sev nodrošināt līdzekļus tādai dzīvei, kas atbilstu cilvēka cieņai, nodrošināt šai personai sociālo palīdzību un sniegt to tādējādi, lai radītu personai iespēju veidot cilvēka cieņai atbilstošu dzīvi (*sk. Satversmes tiesas 2020.gada 16.jūlija sprieduma lietā Nr.2019-25-0311 2.punktu*). Valsts nevar un nedrīkst iestāties personas vietā un pieņemt tās vietā lēmumus, bet var vienīgi veicināt personas patstāvību un personisko attīstību, radot ikvienai personai iespēju nodrošināt sevi patstāvīgi, izmantot savas prasmes un pilnveidoties. Tomēr personas pamattiesības uz cilvēka cieņas aizsardzību gadījumos, kad persona nespēj sev nodrošināt līdzekļus cilvēka cieņai atbilstošai dzīvei, liedz valstij atstāt šādu personu novārtā (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020.gada 16.jūlija sprieduma lietā Nr.2019-25-0311 18.punktu*). Vienlaikus tas neizslēdz personas pienākumu, cik vien tas ir saprātīgi sagaidāms tās spēju robežās, rūpēties pašai par sevi un nodrošināt cilvēka cienīgu dzīvi. Tikai tad, ja pati persona to nespēj, valstij ir pienākums sniegt sociālo palīdzību uz sabiedrības solidaritātes pamata (*sal. sk. Satversmes tiesas 2023.gada 5.oktobra sprieduma lietā Nr.2022-34-01 11.punktu*).

[11] Tiesības uz sociālo palīdzību ir konkretizētas Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā. Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 9.panta pirmajai daļai pašvaldībai, kuras teritorijā ir deklarētā personas dzīvesvieta, ir pienākums nodrošināt personai iespēju saņemt tās vajadzībām atbilstošus sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību. Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 32.pantam sociālās palīdzības mērķis ir sniegt materiālu atbalstu zemu ienākumu mājsaimniecībām, lai nodrošinātu ienākumus

garantētā minimālā ienākumu sliekšņa līmenī un segtu ar mājokļa lietošanu saistītos izdevumus, kā arī sniegt atbalstu atsevišķu izdevumu apmaksai un krīzes situācijās. Savukārt Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 35.panta pirmā daļa noteica, ka pamata sociālās palīdzības pabalsti ir: 1) garantētā minimālā ienākuma pabalsts — materiāls atbalsts naudas izteiksmē minimālo ikdienas izdevumu apmaksai; 2) mājokļa pabalsts — materiāls atbalsts ar mājokļa lietošanu saistīto izdevumu segšanai.

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1.panta 11.punktu kā pamatvajadzības ir noteiktas: ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligātā izglītība. Savukārt sociālās palīdzības uzdevums ir uzņemties rūpes par grūtībās nonākušām ģimenēm un personām, palīdzot tām nodrošināt pamatvajadzības un sekmējot to iekļaušanos sabiedrībā, tikmēr, kamēr tās nav spējīgas par to parūpēties pašas (*sk. Satversmes tiesas 2020.gada 25.jūnija sprieduma lietā Nr.2019-24-03 18.punktu*).

Atbilstoši Rīgas domes 2023.gada 12.jūlija saistošo noteikumu Nr.RD-23-220-sn ,,Par mājsaimniecības atzīšanu par trūcīgu vai maznodrošinātu un sociālās palīdzības pabalstiem Rīgas valstspilsētas pašvaldībā" (turpmāk – Saistošie noteikumi) 3.punktam dienests izvērtē tiesības saņemt tādus pamata sociālās palīdzības pabalstus kā garantētā minimālā ienākuma pabalsts un mājokļa pabalsts.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējam ir piešķirts trūcīgas personas statuss un ka pieteicēja ienākumu līmenis atbilst tam, lai viņš pretendētu uz sociālo pabalstu saņemšanu no Rīgas valstspilsētas pašvaldības.

[12] Minētajās tiesību normās noteiktais personas materiālais stāvoklis nav vienīgais priekšnoteikums sociālo pabalstu saņemšanai, proti, tiesību normās ir iestrādāts arī personas, kas lūdz piešķirt sociālo pabalstu, līdzdarbības pienākums, paredzot izņēmuma gadījumus. Tādējādi personai nav tiesību uz beznosacījuma sociālo palīdzību. Līdzdarbības pienākumu savu sociālo tiesību īstenošanā paredz likuma ,,Par sociālo drošību" 26. – 30.pants. Savukārt Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 5.panta pirmā daļa noteic, ka sociālo palīdzību klientam sniedz, pamatojoties uz viņa materiālo resursu – ienākumu un īpašuma – izvērtējumu, individuāli paredzot katra klienta līdzdarbību, izņemot krīzes situāciju.

Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 7.panta 1., 2. un 3.punktam klientam ir pienākumus aktīvi iesaistīties savas problēmas risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus, tajā skaitā piedaloties sociālās rehabilitācijas pasākumos darba un sociālo prasmju saglabāšanai, atjaunošanai un apgūšanai, sniegt ziņas par sevi, sadarboties ar sociālo dienestu savas sociālās situācijas novērtēšanā un pildīt sociālā dienesta ieteikumus šīs situācijas uzlabošanai, aktīvi darboties, lai palielinātu savu pelnītspēju un ienākumus.

Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 11.panta 3. un 4.punktu pašvaldības sociālā dienesta uzdevums ir novērtēt klientu vajadzības, materiālos un personiskos (motivācija, nepieciešamās zināšanas un prasmes, izglītība, profesija u.c.) resursus un sociālā atbalsta sistēmu un noteikt klienta līdzdarbības pienākumus, vienojoties ar viņu par veicamajiem pasākumiem.

Atbilstoši Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 12.panta 5.^{1}daļai pašvaldības sociālajam dienestam ir tiesības atcelt lēmumu par pamata sociālās palīdzības pabalstu izmaksu pilnībā vai daļēji, ja persona darbspējīgā vecumā bez pamatota iemesla atsakās pildīt klienta pienākumus.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 40.pants noteic, ka sociālā darba mērķis ir palīdzēt personai, ģimenei un personu grupai noteikt, atrisināt vai mazināt sociālās problēmas, attīstot pašas personas resursus un iesaistot atbalsta sistēmas.

Senāta judikatūrā atzīts, ka sociālā palīdzība balstās uz personas un tās ģimenes locekļu ienākumu un citu materiālo resursu (sociālās situācijas) izvērtēšanu. Lai iestāde varētu izvērtēt personas un tās ģimenes locekļu atbilstību sociālās palīdzības saņemšanai, sociālajās tiesībās ir paredzēta personas līdzdarbība savu sociālo tiesību īstenošanā. No personas līdzdarbības, tostarp sniegtās informācijas, ir atkarīga lietas virzība iestādē un arī iespēja izvērtēt, vai pastāv priekšnoteikumi personas prasītā labvēlīgā administratīvā akta izdošanai (*sal. sk. Senāta 2013.gada 25.februāra lēmuma Nr.SKA-317/2013 11.punktu*). Tādējādi sociālā palīdzība ir sniedzama tām personām, kurām tā ir objektīvi nepieciešama un nepieciešamība ir izvērtēta, pārbaudot personas materiālos resursus. Šāda sistēma ietver arī pienākumu personai pašai meklēt risinājumus savu sociālo vajadzību

apmierināšanai un cilvēka cienīgas dzīves nodrošināšanai. Ar sociālās palīdzības sistēmas darbības mērķi nav savienojama tāda personas rīcība, kas liedz noskaidrot patieso personas materiālo situāciju vai kas liecina, ka persona apzināti savu dzīves situāciju iekārto tā, lai atbilstu sociālās palīdzības saņēmēja statusam. Tātad sociālo pakalpojumu sistēmas izveides mērķis nav bijis ļaut personai izvēlēties starp to, vai pašai nodrošināt sev uzturu un cilvēka cienīgu dzīvi vai veidot savu dzīvi tikai uz valsts vai pašvaldības piešķirtajiem pabalstiem (*Senāta 2023.gada 15.marta sprieduma lietā Nr.A420285218, SKA-88/2023, 10.punk*ts).

Atbilstoši norādītajam personai, kas vēlas saņemt vai saņem sociālos pakalpojumus, ir arī pašai jāiesaistās savas sociālās situācijas risināšanā, proti, tai ir ne tikai tiesības, bet arī pienākumi, tostarp līdzdarbības pienākums, kura nepildīšanas sekas noteiktas likumā ,,Par sociālo drošību". Šā likuma 32.panta otrā daļa paredz, ka gadījumā, ja līdzdarbības pienākums netiek pildīts, sociālo pakalpojumu sniegšanu var pārtraukt vai atteikt, ja persona, kas pieprasījusi vai saņem sociālos pakalpojumus, ir iepriekš rakstveidā par to brīdināta un brīdinājumā noteiktajā laikā nav izpildījusi savu līdzdarbības pienākumu.

Līdzdarbības pienākuma īstenošana veicina to, ka persona sociālās palīdzības sistēmu izmanto godprātīgi. Sociālā palīdzība tiek piešķirta no sabiedrības kopējiem līdzekļiem. Līdz ar to ar sociālās palīdzības sistēmu būtu nesaderīga kārtība, kas pieļautu, ka persona negodprātīgi, pati nelīdzdarbojoties un tādējādi neveicinot savas situācijas uzlabošanu, vienīgi izmantotu sociālo palīdzību sava finansiālā stāvokļa uzlabošanai. Senāts ir uzsvēris, ka ar sociālās palīdzības sistēmas darbības mērķi nekādi nav savienojama tāda personas rīcība, kas liecina, ka persona apzināti savu dzīves situāciju iekārto tā, lai atbilstu sociālās palīdzības saņēmēja statusam. Sociālo pakalpojumu sistēmas izveides mērķis nav bijis ļaut personai izvēlēties starp to, vai pašai nodrošināt sev uzturu un cilvēka cienīgu dzīvi vai veidot savu dzīvi tikai uz valsts vai pašvaldības piešķirtajiem pabalstiem (*sk. Senāta 2023.gada 15.marta sprieduma lietāNr.SKA-88/2023, ECLI:LV:AT:2023:0315.A420285218.18.S 10.punktu*). Tādējādi personai, kas vēlas saņemt sociālo palīdzību, ir pienākums aktīvi līdzdarboties savas sociālās situācijas uzlabošanai. Gadījumā, ja persona neizpilda līdzdarbības pienākumu, sociālā palīdzība personai var tikt atteikta.

[13] Likuma ,,Par sociālo drošību" 11.pants noteic, ka personai, kura saviem spēkiem nespēj nodrošināt sevi vai pārvarēt īpašas dzīves grūtības un kura nesaņem ne no viena cita pietiekamu palīdzību, ir tiesības uz personisku un materiālu palīdzību, kas atbilst tās vajadzībām, dod iespēju pašpalīdzībai un veicina tās iesaistīšanos sabiedrības dzīvē.

Ar dienesta 2024.gada 24.septembra lēmumu Nr.RSD-24-107252-ls (*lietas 1.sējuma 9.lapa*), 2024.gada 12.decembra lēmumu Nr.RSD-24-137518-ls (*lietas 2.sējuma 4.lapa*) un 2025.gada 26.marta lēmumu Nr.RSD-25-37908-ls (*lietas 3.sējuma 9.lapa*) pieteicējam par laika periodu no 2024.gada 1.septembra līdz 2025.gada 31.maijam piešķirts trūcīgas mājsaimniecības statuss. Tādējādi dienests ir atzinis, ka zemo ienākumu dēļ pieteicējs pirmšķietami kvalificētos sociālās palīdzības saņemšanai. Atbilstoši Senāta praksē nostiprinātajām atziņām, sociālā palīdzība ir sniedzama tikai situācijās, kad personām nav citas iespējas pašām nodrošināt savu pamatvajadzību apmierināšanu. Tādējādi sociālās palīdzības jautājuma risināšanā būtiskāk ir tas, vai personai faktiski ir iespējams uzlabot savus dzīves apstākļus un pašai nodrošināt savas pamatvajadzības (*sal. sk. Senāta 2021.gada 8.marta rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.A420274319, SKA-607/2021, 14.punktu*). Valsts un pašvaldības pienākums palīdzēt personai pastāv tiktāl, ciktāl persona pati vai personas, kas var tai palīdzēt, nespēj personu pietiekami nodrošināt. Valsts un pašvaldības sniegtā sociālā palīdzība vienmēr ir tikai subsidiārs sociālā atbalsta avots. Tās vispirms ir pašas personas tiesības un reizē arī pienākums veidot savu dzīvi un labklājību (*sk. Senāta 2011.gada25.marta sprieduma lietā Nr.SKA-75/2011 (A42538108) 8.punktu*). Konkrētajā gadījumā dienests atteicis pieteicējam piešķirt prasītos pabalstus, pamatojoties uz apstākli, ka viņš nelīdzdarbojas savas problēmas risināšanā un, būdams darbspējīgā vecumā, ilgstoši izvairās stāties darba tiesiskajās attiecībās.

[14] Tiesa, pārbaudot lietas materiālus, konstatē, ka pieteicējs ar dienestu noslēdzis vairākas vienošanās "Vienošanās par līdzdarbību" (2024.gada 7.oktobrī, 28.oktobrī, 28.novembrī un 2025.gada 13.februārī), apņemoties līdzdarboties problēmas risināšanā (*lietas 1.sējuma 38. – 41.lapa; 2.sējuma 32. – 33. un 38. – 39.lapa*). Pieteicējs ar dienestu noslēdzis arī vairākas vienošanās ,,Rīgas Sociālā dienesta klienta līdzdarbības pienākumi" (2024.gada 18.jūnija Nr.24-710, 2024.gada 23.septembra Nr.24-1021, 2024.gada 11.decembra Nr.24-1342) ar mērķi risināt algota darba trūkumu un nespēju patstāvīgi nodrošināt savas pamatvajadzības, un, lai uzlabotu sociālo funkcionēšanu, kurās norādīti konkrēti veicamie uzdevumi kā arī pieteicējs brīdināts par dienesta tiesībām atbilstoši

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 12.panta 5.[1]daļai atcelt lēmumu par pamata sociālās palīdzības pabalstu izmaksu, ja bez pamatota iemesla atteiksies pildīt klienta pienākumus. Visu vienošanos 1.punktā uzdots turpināt sadarbību ar sociālo darbinieku, apmeklējot konsultācijas, līdz tiks atrisināta bezdarba problēma. (*lietas 1.sējuma 50. – 51.lapa, 2.sējuma 23. – 24.lapa, 3.sējuma 53.lapa*).

Senāta judikatūrā ir nostiprināta atziņa, ka darbspējīga persona pati ir atbildīga par savu materiālo nodrošināšanu un tai nav tiesību saņemt sociālos pabalstus, ja ar personu nav iespējams vienoties par līdzdarbību vai tā nepilda noslēgtās vienošanās par līdzdarbību noteiktos pienākumus (*sk. Senāta 2011.gada 25.marta sprieduma lietā Nr.SKA–75/2011 8.punktu*). Izvērtējot lietas materiālus tiesa konstatē, ka galveno no šajās vienošanās ietvertajiem uzdevumiem – atrast algotu darbu pieteicējs nav izpildījis.

Nodarbinātības valsts aģentūra 2024.gada 8.novembrī, atbildot uz tiesas pieprasījumu administratīvajā lietā Nr.A420133924, sniegusi informāciju par pieteicēja darba meklējumiem. Aģentūra raksturojusi pieteicēju, norādot, ka pieteicējs darbu meklē gan patstāvīgi, gan ar aģentūras palīdzību. Pieteicējs piesakās mehānikas inženiera specialitātei, bet no darba devējiem saņem atteikumu, jo ir zaudētas profesionālās prasmes, savukārt uz aģentūras piedāvātajām vakancēm pieteicējs nepiesakās, aizbildinoties ar veselības stāvoli, kas liedz veikt darbu ar fizisku slodzi (*lietas 1.sējuma 88.lapa un 2.sējuma 81.lapa*).

Lai arī no Nodarbinātības valsts aģentūras tiesai iesniegtās pieteicēja darba meklētāja dienasgrāmatas redzams, ka pieteicējs aktīvi meklē darbu, gan patstāvīgi, gan ar aģentūras palīdzību, ir konstatējams, ka pieteicējs vēršas pie darba devējiem, kuriem vakances ir mehāniķa, inženiera, montāžas vai cita veida tehniķa amatam, piemēram, automehāniķis (SIA ,,INCHCAPE MOTORS LATVIA”); apstrādes operators/montētājs (SIA ,,GULTŅI”); servisa inženieris (SIA ,,CRC); dežūrtehniķis, mehānisko sistēmu tehniķis (SIA ,,CAVERION LATVIJA”); iekārtu tehniķis (SIA ,,GRINDEX”); ražošanas inženieris (SIA ,,AERONES ENGINEERING”); medicīnas iekārtu inženieris-tehniķis (SIA ,,SEMETRON”) u.c. Savukārt Nodarbinātības valsts aģentūra pieteicējam piemeklējusi tādas vakances kā, piemēram, ceha strādnieks (SIA ,,ROTONS”, SIA ,,BALTIC CONVERTING”, SIA ,,SAMLES”, SIA ,,DUVA ENGINEERING”); komplektētājs (iesaiņotājs) (SIA ,,MAXIMA”), kas ir mazāk kvalificētas, salīdzinot ar pieteicēja izvēlētajām vakancēm (*lietas 1.sējuma 89. – 96.lapa un 2.sējuma 82. – 89.lapa*). Tiesa secina, ka, lai pretendētu uz pieteicēja paša izvēlētajām vakancēm, ir nepieciešamas speciālas, mūsdienīgas zināšanas, turklāt ir nepieciešams nepārtraukti šīs zināšanas papildināt. Ņemot vērā, ka pieteicējs nav bijis ilgstoši nodarbināts kopš 2013.gada, izņemot laika periodu no 2020.gada 1.novembra līdz 2021.gada februāra beigām, tiesas ieskatā ir maz ticams, ka pieteicēja pašreizējā kvalifikācija vispār atbilst šīm vakancēm izvirzītajām prasībām. Vienlaicīgi arī nav konstatējams, ka pieteicējs veiktu aktīvas darbības savas kvalifikācijas celšanai vai maiņai, apmeklējot Nodarbinātības valsts aģentūras piedāvātos kursus.

Tiesas vērtējumā apstāklis, ka pieteicējs piesakās tikai vakancēm ,,inženieris” vai ,,tehniķis”, apzinoties, ka ir zaudētas profesionālās prasmes, neliecina par reālu vēlmi strādāt. Vienlaikus pieteicēja izvēlētās vakances nebūt neliecina par darbu, kura veikšanai nav nepieciešama fiziska piepūle. Tādējādi nav saprotams, kā pieteicējs pats spēj izvērtēt, kurš darbs ir ar pietiekošu, kurš ar pārlieku lielu slodzi. Apstāklis, ka persona nevar strādāt smagu fizisku darbu, vai arī tas, ka personai noteikta kāda saslimšana, nenozīmē, ka persona vispār nav darbspējīga. Apkopojot iepriekš minēto, tiesa secina, ka pieteicēja argumenti, kādēļ viņš nevar izpildīt vienošanos par līdzdarbību, stājoties algotā darbā, ir vispārīgi, un no tiem nevar secināt, ka līdzdarbības pienākuma izpildei pastāvēja objektīvi šķēršļi. Tiesa no lietas materiāliem nekonstatē, ka pieteicējs būtu izrādījis pietiekamu interesi un pašiniciatīvu savas finansiālās situācijas uzlabošanai, aktīvi iesaistījies savu problēmu risināšanā, pildot līdzdarbības pienākumus, un aktīvi darbojies, lai palielinātu savu pelnītspēju un ienākumus.

Senāts ir uzsvēris, ka līdzdarbošanās administratīvajā procesā ir paša pieteicēja interesēs, un līdzdarbības pienākuma izpilde var mainīt lietas iznākumu (*sk. Senāta 2018.gada 5.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-26/2018 9.punktu*).

Tiesa konstatē, ka pieteicējam jau vairākkārt (piemēram, administratīvajā lietā Nr.A420222020, Nr.A420132721, Nr.A420156722, Nr.A420190321, Nr.A420265722 un Nr.A420160723) ir norādīts, ka grūtībās nonākušai personai, kura vēlas saņemt sociālo palīdzību, ir ne tikai tiesības saņemt materiālu atbalstu, lai nodrošinātu savas pamatvajadzības, bet arī pienākumi, proti, darbspējīgai personai ir aktīvi jālīdzdarbojas savas

esošās situācijas uzlabošanā (līdzdarbības pienākums). Ņemot vērā, ka pieteicējs ir darbspējīga persona, viņa pienākums ir pašam rūpēties par savu labklājību.

[15] Izvērtējot pieteicēja argumentus kopsakarā ar lietā esošajiem pierādījumiem par to, ka pieteicējs bez attaisnojoša iemesla nav pildījis līdzdarbības pienākumu, tiesa atzīst, ka dienestam nebija pienākuma piešķirt pieteicējam sociālās palīdzības pabalstus.

Attiecībā uz pieteicēja iebildumiem, ka veselības stāvokļa dēļ viņš nevar strādāt darbu, kas saistīs ar fizisku slodzi, tiesa norāda, ka veselības stāvoklis nav attaisnojums tam, ka pieteicējs ilgstoši izvairās nodibināt jebkādas darba tiesiskās attiecības, lai gūtu kaut vai minimālus ienākumus.

Savukārt novērtējot jau pēc lietas izskatīšanas pēc būtības pabeigšanas iesniegto Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas 2025.gada 11.oktobra lēmumu par invaliditātes 2.grupas noteikšanu no 2025.gada 17.septembra tiesa secina, ka lēmums par invaliditātes noteikšanu neaptver lietā izvērtējamo laika periodu no 2024.gada 1.septembra līdz 2025.gada 31.maijam (sk. sprieduma 9.punktu), līdz ar to minētais dokuments nav atzīstams par attiecināmu pierādījumu konkrētajā lietā.

[16] Pieteicējs atbrīvots no valsts nodevas samaksas par pieteikuma iesniegšanu tiesā. Savukārt tā kā pieteikums iesniegts par administratīvo aktu sociālās drošības jomā, pieteicējam saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta ceturto daļu nav uzliekams pienākums atmaksāt valstij valsts nodevu.

[17] Apkopojot minēto, tiesa nekonstatē priekšnoteikumus pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai. Līdz ar to secināms, ka lēmumi ir tiesiski, bet pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt /Persona A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par garantētā minimālā ienākuma pabalsta un mājokļa pabalsta par periodu no 2024.gada 1.septembra līdz 30.novembrim piešķiršanu, pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai un mājokļa pabalsts par laika periodu no 2024.gada 1.decembra līdz 2025.gada 28.februārim un pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts pabalsts garantētā minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšanai un mājokļa pabalsts par laika periodu no 2025.gada 1.marta līdz 2025.gada 31.maijam.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese L.Biksiniece-Martinova